

Richard J. Foster
și Gayle D. Beebe

*Tânjirea după
Dumnezeu*

ȘAPTE CĂI ALE

DEVOȚIUNII CREȘTINE

Casa Cărții
Oradea, 2008

Cuprins

*Situarea în interiorul unei tradiții
nu limitează libertatea cunoașterii, din contră, o face posibilă.*

HANS GEORG GADAMER,
TRUTH AND METHOD

Prefață	9
Introducere: <i>Redescoperirea celor șapte căi ale devoțiunii creștine</i>	11
1. PRIMA CALE: ORDONAREA ÎN MOD CORECT	
A DRAGOSTEI NOASTRE PENTRU DUMNEZEU	17
Origen din Alexandria: <i>În căutarea comuniunii permanente cu Dumnezeu</i>	20
Augustin din Hippo: <i>Să-L iubim pe Dumnezeu cu trupul nostru, cu mintea noastră și inima noastră</i>	26
Bernard de Clairvaux: <i>Dorința după Dumnezeu și ascensiunea dragostei pure</i>	34
Blaise Pascal: <i>Ordonarea corectă a trupului, a minții și a inimii</i>	42
2. CALEA A DOUA: VIAȚA SPIRITUALĂ CA O CĂLĂTORIE	51
Evagrie Ponticul: <i>De la gândurile nefaste la virtuțile dumnezeiești</i>	54
George Herbert: <i>Integrarea vieții într-un tot plin de semnificație</i>	65
John Bunyan: <i>Calea pelerinului spre Dumnezeu</i>	75
Thomas Merton: <i>Găsirea căminului alături de Dumnezeu</i>	81
3. CALEA A TREIA: RECUPERAREA CUNOAȘTERII LUI DUMNEZEU PIERDUTE LA CĂDERE	87
Toma d'Aquino: <i>Să învățăm să-L iubim și să-L cunoaștem pe Dumnezeu pe deplin</i>	91
Martin Luther: <i>Să creștem în libertatea dragostei lui Dumnezeu</i>	100
Jean Calvin: <i>Să-L cunoaștem pe Dumnezeu și să ne cunoaștem pe noi înșine</i>	112

4. CALEA A PATRA: INTIMITATEA CU ISUS CRISTOS	121
Francisc de Assisi: <i>Lumea ca o mănăstire a noastră</i>	124
Sfântul Bonaventura: <i>Viața din belșug în Cristos</i>	132
Thomas à Kempis: <i>Imitarea lui Cristos</i>	141
Ignațiu de Loyola: <i>Călăuzit de misterele lui Cristos</i>	149
5. CALEA A CINCEA: PUNEREA ÎN ORDINEA CORECTĂ	
A EXPERIENȚELOR NOASTRE CU DUMNEZEU	159
Julian din Norwich: <i>Învăluși de bunătatea lui Dumnezeu</i>	164
George Fox: <i>Să învățăm să urmăm lumina lui Cristos din noi</i>	175
John Wesley: <i>Rolul experiențelor</i> <i>noastre religioase în cunoașterea lui Dumnezeu</i>	183
Friedrich Schleiermacher: <i>Să înțelegem experiențele noastre cu Dumnezeu</i>	194
6. CALEA A ȘASEA: ACȚIUNE ȘI CONTEMPLARE	201
Ioan Casian: <i>Să punem în echilibru viața activă și contemplarea</i>	203
Benedict din Nursia: <i>Să învățăm să trăim după reguli</i>	215
Grigorie cel Mare: <i>Să trăim viața activă în mod contemplativ</i>	224
7. CALEA A ȘAPTEA: ASCENSIUNEA DIVINĂ	235
Dionisie pseudo-Areopagitul: <i>Să-L iubim</i> <i>pe Dumnezeu cu ajutorul căii întreite</i>	237
Norul necunoașterii: <i>Săgețile ascuțite ale iubirii pline de dor</i>	247
Tereza de Ávila: <i>Să intrăm în locuința lui Cristos</i>	258
Ioan al Crucii: <i>Să iluminăm noaptea întunecată</i>	269
Concluzie	277
Anexe 1: <i>Influențe precreștine în viața noastră cu Dumnezeu</i>	281
Anexe 2: <i>Femeile creștine și spiritualitatea</i>	292
Anexe 3: <i>Contribuția Bisericii Ortodoxe Răsăritene</i>	309
Mulțumiri	323
Note	324
Index	339

Introducere

Redescoperirea celor șapte căi ale devoțiunii creștine

DE-A LUNGUL TIMPULUI ȘI AL ISTORIEI, dragostea lui Dumnezeu a atins nenumărați oameni. Adesea aceste întâlniri trezesc în noi o tânjire spirituală și începem să căutăm să avem mai mult din această dragoste și sub o formă mereu prezentă în viețile noastre. Nu contează ce abordare adoptăm sau ce cale alegem, prezența lui Dumnezeu experimentată în anumite momente trecătoare creează în noi tânjirea după prezența continuă și veșnică a lui Dumnezeu. Însă istoria ne arată că dorința noastră după această dragoste este rareori satisfăcută pe deplin.

Și de ce pare această tânjire atât de slabă în zilele noastre? Într-un cuvânt, din cauză că suntem distrași de la ea. În *Confesiuni*, Augustin afirmă: „Inimile noastre sunt lipsite de odihnă până nu își găsesc odihna în Tine.” Vedeți, deși avem nevoie de Dumnezeu, la început nu-L dorim. Dorim în schimb tot felul de alte lucruri – cele necesare supraviețuirii, firește, însă și alte lucruri care ni se par atrăgătoare. Și așa se întâmplă că numai atunci când ne atinge Dumnezeu cu iubirea Lui ajungem să înțelegem natura vieții într-un mod nou și profund.

Ca în cazul multor lucruri, capacitatea noastră de a primi și de a răspunde la dragostea lui Dumnezeu trebuie, de asemenea, dezvoltată. De exemplu, chiar dacă avem capacitatea de a scrie și de a citi, se cere mult efort din partea noastră și avem nevoie de mult ajutor pentru a o cultiva. În mod asemănător, există milioane de oameni care au capacitatea de a primi și de a răspunde la dragostea lui Dumnezeu, însă acestora le lipsesc ocaziile necesare.

O problemă importantă cu care ne confruntăm astăzi este faptul că climatul cultural al civilizației occidentale devine din ce în ce mai ostil față de credința creștină. Colegiile și institutele de cercetare pe care le avem au eliminat creștinismul pe motiv că ar fi o perspectivă perimată și irelevantă

asupra lumii. Când oamenii experimentează o dorință după Dumnezeu, mediul lor cultural nu încurajează deloc reflecția asupra lui Dumnezeu, ca să nu mai vorbim de faptul că nici nu oferă acestei dorințe spațiul necesar dezvoltării.

În căutarea unei valori centrale

Pe măsură ce înaintăm în noul mileniu, observăm că sunt destul de multe speculații legate de ceea ce va aduce restul mileniului. Poate vom descoperi în ce mod sunt legate mintea, creierul și persoana, poate vom descoperi explicația științifică a originii vieții; sau – iată cea mai mare speranță! – poate vom descoperi și vom cădea de acord asupra acelor scopuri ultime cărora noi, oamenii, ar trebui să ne dedicăm viețile.

Toate aceste speculații conțin în ele însele speranța că vom redescoperi în vreun fel sau altul un centru al valorii care ne va furniza scopul, țelul și direcția de care avem nevoie cu atâta disperare. În fond, căutarea după un centru al valorii trădează disperarea tot mai mare a civilizației occidentale și, firește, a întregii lumi.

Există astăzi o conștiință tot mai mare, reflectată de un important corp de literatură, a faptului că am distrus principalele centre ale semnificației și ale valorii într-o așa măsură încât am rămas cu prea puține resurse pentru cultivarea și pentru susținerea vieții noastre comune.¹ În același timp, un cor semnificativ de scriitori caută să redescopere resursele spirituale bogate care ne-au călăuzit cândva din punct de vedere moral, ne-au susținut din punct de vedere spiritual și au satisfăcut tânjirea noastră adâncă după Dumnezeu.² În miezul lucrărilor lor se află preocuparea pentru procesul formării spirituale.

Formarea spirituală creștină este un proces rânduitor de Dumnezeu care modelează întreaga noastră persoană astfel încât să ne însușim caracterul și ființa lui Cristos. Când suntem deschiși și receptivi la acest proces, viața noastră exterioară devine o expresie a acestei formări lăuntrice. Formarea spirituală are de-a face cu dimensiunea ascunsă a fiecărei vieți omenești, spațiul pe care ni l-a dat Dumnezeu pentru a deveni persoanele care alegem să fim.

În acest spațiu ascuns facem alegeri care fac uz de resurse precum înțelegerea, emoțiile și voința de care dispunem. Acesta este locul în care ne exersăm conștiința înaintea lui Dumnezeu și inițiem relații cu semenii noștri. În acest spațiu ascuns suntem modelați, caracterul nostru se formează și tot aici Dumnezeu se întâlnește cu noi și noi alegem să Îl urmăm.

Cum poate să se întâmple acest lucru? Cum putem fi modelați în așa fel încât viața noastră să devină o expresie a spiritului lui Cristos? Pur și simplu

intrăm într-o viață cu Dumnezeu, într-o relație răscumpărătoare și caracterizată de comunicare, una în cadrul căreia propria noastră viață ajunge să fie deschisă la influența Duhului Sfânt. Duhul inițiază viața în noi și ne călăuzește într-un proces nesfârșit de formare înspre asemenea cu Cristos.

Există numeroase practici spirituale care susțin acest proces: închinarea publică și privată, studiul, rugăciunea, citirea și memorarea Scripturii, reflectarea asupra acțiunii lui Dumnezeu în natură și în istorie și slujirea altora. Alte discipline spirituale cum ar fi practicarea solitudinii, a tăcerii și a postului facilitează, de asemenea, formarea spirituală. Însă aceste activități pot să își rateze ținta și să devină împovărătoare, ucigând tocmai viața pe care o căutăm. Toate disciplinele spirituale necesită atenție pentru a avea drept rezultat creșterea și progresul.

Așadar, întrebunțate în mod corect, aceste discipline ne ajută să atingem niveluri crescute ale maturității spirituale astfel încât putem să răspundem la circumstanțele din viața noastră cu gândul lui Cristos. Cu toții trebuie să participăm la această formare într-un mod care să fie cât mai benefic pentru noi, însă înregistrăm un progres semnificativ atunci când ne bazăm pe înțelepciunea căilor pe care le-au croit alții.

De ce tocmai această carte?

Cartea de față are două scopuri principale. Primul este să explice cele șapte căi principale spre Dumnezeu care s-au dezvoltat de-a lungul istoriei creștine. Pe scurt, acestea sunt următoarele:

- Viața spirituală ca ordonare corectă a dragostei noastre pentru Dumnezeu
- Viața spirituală ca pelerinaj
- Viața spirituală ca recuperare a cunoașterii lui Dumnezeu care s-a pierdut la Cădere
- Viața spirituală ca intimitate cu Isus Cristos
- Viața spirituală ca ordonare corectă a experiențelor noastre cu Dumnezeu
- Viața spirituală ca acțiune și contemplare
- Viața spirituală ca ascensiune divină

Autorii au fost selectați pe baza modului în care mărturia lor pentru Cristos a rezistat în timp și i-a călăuzit pe oameni de-a lungul veacurilor. Căile acestea sunt descrise cu lux de amănunte în capitolele următoare.

Cel de-al doilea scop este mult mai personal: vrem să vă treziți și să creșteți în cunoașterea, în înțelegerea și în dedicarea voastră față de

Dumnezeu și să vă frământați cu adâncimea și cu bogățiile pe care acești scriitori le prezintă. Cărțile contemporane despre spiritualitate tind spre una din următoarele două extreme: fie prezintă viața spirituală într-un mod analitic și detașat, fie o înfățișează într-o gamă restrânsă de experiențe emoționale distincte care sunt imposibil de reprodus. Niciuna din aceste două extreme nu se conectează la sursa vieții. Scopul nostru este să vă ajutăm să găsiți sursa inepuizabilă a acestei vieți cu Dumnezeu și să participați la realitatea ei.

Prezentând șapte căi distincte, ne împotrivim tendinței contemporane de a reduce marea varietate a scrierilor spirituale la o singură orientare, și aceasta simplificată prea mult, o tendință din pricina căreia credința creștină a avut mult de suferit. Pe de alta parte, accentuăm faptul că există cel puțin șapte căi majore spre viața cu Dumnezeu, toate fiind mijlocite de persoana și de lucrarea lui Isus Cristos. Niciuna dintre aceste căi nu constituie, în mod exclusiv, calea creștină.

În anumite momente, una dintre aceste căi e posibil să ne fie foarte utilă. În timp, totuși s-ar putea să le experimentăm pe toate. Așa ar trebui să fie. Am fost creați să intrăm în această viață cu Dumnezeu în mai multe feluri. Pe măsură ce ne continuăm călătoria, ajungem să fim modelați după chipul și asemănarea lui Cristos.

Fiecare capitol descrie o cale specifică întruchipată de anumiți scriitori spirituali clasici care luminează înțelegerea noastră asupra vieții creștine. Niciuna dintre aceste abordări nu este suficientă pentru fiecare persoană în parte deoarece suntem diferiți în ce privește nevoile, experiențele, problemele, temperamentul și situația în viață. Și ne inspirăm din mai multe abordări de-a lungul călătoriei noastre. De exemplu, atunci când reconsiderăm credibilitatea intelectuală a creștinismului, cel mai important lucru este să urmărim ordonarea, în mod corect, a dragostei noastre pentru Dumnezeu și recuperarea cunoașterii lui Dumnezeu care s-a pierdut la Cădere. Însă în alte momente, ca atunci când avem întâlniri impresionante cu Dumnezeu, trebuie să ținem seama de ordonarea, în mod corect, a experiențelor noastre cu Dumnezeu. Chiar dacă am prefera una dintre căi în defavoarea celorlalte, de-a lungul vieții toate cele șapte devin folositoare și relevante.

Titlul *Tânjirea după Dumnezeu* ne duce cu gândul la faimoasa învățătură a lui Augustin conform căreia, dat fiind că am fost creați să găsim deplinătatea vieții în Dumnezeu, toate acțiunile noastre din viață, chiar și cele păcătoase, rezultă din tânjirea noastră după Dumnezeu. Căile prezentate în această carte

au rolul de a ne îndrepta spre Dumnezeu astfel încât putem să ne satisfacem această tânjire de nestins mai degrabă decât să ne-o amăgim cu surse improprii sau vicioase.

Un nor așa de mare de martori

Mulți dintre noi nu recunoaștem un tipar în viața noastră sau nu înțelegem scopul dincolo de experiențele noastre individuale. Umblăm, în cea mai mare parte a vieții noastre, în întuneric, fără să dobândim măcar atâta înțelegere cât am dori, chiar dacă reușim să surprindem câteodată o frântură din marele plan al lui Dumnezeu. Însă avem și un privilegiu de care mulți dintre cei din vremurile de odinioară nu s-au bucurat. Avem poveștile personalităților marcante din Vechiul Testament și din Noul Testament, inclusiv povestea lui Isus. Cunoaștem poveștile marilor sfinți care au trăit în cursul celor două milenii de istorie creștină. Așa cum consemnează Epistola către evrei: „Suntem înconjurați de un nor așa de mare de martori” (Evrei 12:1), o aluzie la norul care i-a condus pe israeliți prin pustie ca o manifestare a prezenței lui Dumnezeu.

În acest fel putem să înaintăm în viață ca oameni ai lui Dumnezeu, bizuindu-ne pe faptul că, chiar dacă nu înțelegem întotdeauna de ce se întâmplă anumite lucruri sau nu simțim mereu mâna lui Dumnezeu călăuzindu-ne sau protejându-ne, putem să trăim totuși cu promisiunea împlinirii viitoare. Atunci când studiem personalitățile marcante din Biblie, dezvoltăm, în calitate de copii ai lui Dumnezeu, o încredere similară în viața noastră cu Dumnezeu.

În fiecare epocă, marii sfinți creștini și-au cultivat trăirea cu Dumnezeu folosindu-se de Scriptură, de reflecțiile teologice ale altora, de capacitățile rațiunii umane, de resursele culturale ale vremii lor și de disciplinele spirituale. Prin reflecțiile lor, marii sfinți susțin lucrarea Duhului Sfânt și, atunci când îi studiem, ne călăuzesc viața spirituală.

Și, astfel, mai presus de toate, sperăm că această carte va captiva mințile și inimile unei noi generații de credincioși. Credem că acest lucru, întâmplându-se, va face generația actuală în stare să caute și să găsească „viața care este viață cu adevărat” (1 Timotei 6:19, RVS).

PRIMA CALE

ORDONAREA, ÎN MOD CORECT, A DRAGOSTEI NOASTRE PENTRU DUMNEZEU

*Și-L rog ca (...) să puteți pricepe (...) și să cunoașteți dragostea lui Cristos
care întrece orice cunoștință.*

EFESENI 3:16-19

Există în ziua de azi o nevoie disperată de a ordona dragostea în mod corect. Natura noastră ca ființe umane se definește prin a iubi și a căuta iubire, însă Erosul, sau iubirea romantică, ne invadează viața și face imposibilă găsirea unui echilibru și a satisfacției. Pofa de nestăvilit, lăcomia absurdă și căutarea neostoită a puterii care sunt caracteristice Erosului distrug capacitatea de a dăruii și a primi dragoste. Drept urmare, legea dragostei – „legea împărțitească”, așa cum o numește Iacov – este, în mod evident, absentă și disperat de necesară.

Acesta este motivul pentru care Dumnezeu ne cheamă în mod repetat la dragostea Lui. Scriptura abundă cu exemple nenumărate ale acestei învățături. „Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși” (Leviticul 19:18), „Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu toată puterea ta” (Deuteronomul 6:5) și „Căci [Domnul] este bun, căci îndurarea Lui ține în veci!” (2 Cronici 5:13) – iată doar câteva dintre numeroasele pasaje care vorbesc despre dragostea lui Dumnezeu.

Pentru a adânci înțelegerea noastră, Dumnezeu ne îndreaptă privirile, în mod repetat, spre Isus ca cea mai glorioasă întrupare a dragostei Sale. Să

reflectăm asupra următoarelor învățături ale lui Isus: „Ați auzit că s-a zis: «Să iubești pe aproapele tău și să urăști pe vrăjmașul tău.» Dar Eu vă spun: Iubiți pe vrăjmașii voștri, binecuvântați pe cei ce vă blastămă, faceți bine celor ce vă urăsc și rugați-vă pentru cei ce vă asupresc și vă prigonesc, ca să fiți fii ai Tatălui vostru care este în ceruri” (Matei 5:43–45). „Atunci s-a apropiat de Isus un om și I-a zis: «Învățătorule, ce bine să fac ca să am viața veșnică?» El i-a răspuns... «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.»” (Matei 19:16–19). În altă parte, Isus rezumă trăirea cu Dumnezeu prin următoarele cuvinte: „«Să iubești pe Domnul, Dumnezeul tău, cu toată inima ta, cu tot sufletul tău și cu tot cugetul tău.» Aceasta este cea dintâi și cea mai mare poruncă. Iar a doua, asemenea ei, este: «Să iubești pe aproapele tău ca pe tine însuși.»” (Matei 22:37–39).

Natura dragostei

Pavel amplifică învățatura lui Isus în 1 Corinteni 13, cea mai însemnată și mai renumită dintre intervențiile lui pe tema iubirii. Aici și în alte părți, el accentuează natura dragostei *agapé*, un termen folosit de mai bine de o sută de ori în Scriptură. Această accentuare reflectă dorința lui Pavel și a primilor creștini de a pune în contrast dragostea care se dăruie pe sine și își are originea în Dumnezeu cu dragostea care se ocrotește pe sine și este reprezentativă pentru Eros.

Dragostea este îndelung răbdătoare, este plină de bunătate: dragostea nu pizmuiește; dragostea nu se laudă, nu se umflă de mândrie, nu se poartă necuviincios, nu caută folosul său, nu se mânie, nu se gândește la rău, nu se bucură de nelegiuire, ci se bucură de adevăr, acoperă totul, crede totul, nădăjduiește totul, suferă totul. Dragostea nu va pieri niciodată. (1 Corinteni 13:4–8)

Ca să ajungem la esența învățăturii lui Pavel, am putea să înlocuim „dragoste” cu cuvintele „o persoană egocentrică” și să inversăm acțiunea. Iată cum ar suna textul: „O persoană egocentrică nu este îndelung răbdătoare; o persoană egocentrică nu este plină de bunătate; se laudă, se umflă de mândrie, se poartă necuviincios, caută folosul său, se mânie, se gândește la rău, se bucură de nelegiuire și nu se bucură de adevăr, nu acoperă nimic, nu crede nimic, nu nădăjduiește nimic, nu suferă nimic. O persoană egocentrică întotdeauna greșește.”

Ce contrast cutremurător! Această răsturnare ilustrează în mod simplu și cutremurător totodată faptul că dragostea *agapé* a lui Dumnezeu depășește

capacitatea cu care suntem înzestrați ca oameni. Nu putem prin forțele proprii să întreținem acel gen de iubire desăvârșită care izvorăște numai din Dumnezeu.

Prin urmare, cum înțelegem natura și scopurile dragostei lui Dumnezeu? S-au construit teologii întregi în încercarea de a da un răspuns la această întrebare. Dumnezeu ne spune simplu că natura Sa poate fi cel mai bine cunoscută prin dragostea pură. Dumnezeu este o dragoste *agapé* și dragostea *agapé* este Dumnezeu (1 Ioan 4:16). Nu există un alt mod mai rapid sau mai potrivit de a-L înțelege pe Dumnezeu decât să încercăm această iubire divină.

Deoarece este o caracteristică a naturii umane aceea de a iubi și de a căuta iubirea, scopul primordial al trăirii noastre cu Dumnezeu este să învățăm să iubim într-un mod în care toate tânjirile inimilor noastre – atât cele naturale cât și cele supranaturale – să fie satisfăcute. Faptul de a-L iubi pe Dumnezeu într-un mod just ordonează toate celelalte iubiri comune existenței umane. Ne întoarcem acum spre cei care pot să ne ajute să ordonăm în mod corect dragostea noastră pentru Dumnezeu.

Origen din Alexandria

În căutarea comuniunii permanente cu Dumnezeu

*Dacă vom examina Scripturile, vom descoperi...
că ieșirea copiilor lui Israel din Egipt se face în 42 de stadii;
și, în plus, venirea Domnului în această lume
poate să fie urmărită de-a lungul a 42 de generații.*

COMENTARIU LA CÂNTAREA-CÂNTĂRILOR

UNUL DINTRE PRIMII CREȘTINI CARE ÎNTRUCHIPEAZĂ ordonarea corectă a dragostei pentru Dumnezeu este Origen din Alexandria (185–254 d.H.). Din tinerețe, Origen s-a dovedit a fi un om virtuos și, cu timpul, a devenit un teolog important care a scris despre orice, începând de la primele principii la hermeneutică și la credința în Dumnezeu.¹ Modul în care a folosit Scriptura și progresele sale în domeniul hermeneuticii au fost originale și chiar legendare. Combinând filozofia lui Philon și exegeza rabinică a lui Hillel cu propria credință creștină în Dumnezeu, Origen a dat un nou avânt școlii de exegeză biblică din Alexandria.²

Origen nu a lăsat nicio întrebare fără răspuns și a fost un neobosit apologet al credinței creștine. S-a confruntat cu numeroase provocări, incluzând două investigații teologice și o ciocnire cu autoritățile bisericești, însă a perseverat în a avea una dintre cele mai originale și neobișnuite contribuții din întreaga spiritualitate creștină.

Origen s-a străduit mereu să descopere principiul ordonator al întregii realități. În căutarea lui, a identificat scopul ultim al vieții umane ca fiind comuniunea strânsă și permanentă cu Dumnezeu. Nu voia noastră ar trebui să ne domine viața, ci voia noastră unită cu voia lui Dumnezeu în împlinirea voinței lui Dumnezeu pe pământ.

Patruzeci și două de etape

În scrierile sale, Origen dă glas dorinței sale clare și constrângătoare ca creștinii să înceapă procesul ascensiunii. El vedea viața spirituală ca o propășire

în etape, o perspectivă evidentă în toate lucrările lui, dar pregnantă îndeosebi în trei scrieri importante: *Despre rugăciune*, *Omilia la Cântarea-cântărilor* și *Omilia 27 la cartea Numeri*.

Într-o grăitoare interpretare a Scripturii, el compară cele 42 de popasuri ale copiilor lui Israel din pustiu (Numei 33) cu cele 42 de stații pe care le experimentăm în drumul nostru spre intimitatea cu Dumnezeu.³ Așa cum copiii lui Israel s-au zbatut să ajungă în Țara Promisă, trebuie și noi să facem tot posibilul să-L cunoaștem pe Dumnezeu dacă vrem să propășim în viața spirituală și să înțelegem desfășurarea destinului nostru etern. Numeri 33:1 începe astfel: „Iată popasurile copiilor lui Israel care au ieșit din țara Egiptului”. Origen ticluiește această povestire istorică dându-i un sens cristologic și observând că în Matei 1:1–18 venirea Domnului și a Mântuitorului nostru este marcată de-a lungul a 42 de generații.⁴

Aceste etape, spune Origen, reprezintă, totodată, călătoria sufletului de la pământ la cer. Pe măsura trecerii de la o etapă la alta, căpătăm pricepere și cultivăm noi virtuți care ne întăresc pentru tot restul călătoriei. De asemenea, fiecare etapă are tentațiile ei. Cedarea în fața lor ne abate din drum, dar biruirea lor ne apropie tot mai mult de Dumnezeu.⁵

Origen subliniază ceea ce învățăm în fiecare etapă. De exemplu, în pustiu egiptean al umblării noastre cu Dumnezeu, avem nevoie de cunoașterea Legii lui Dumnezeu, de o credință fermă și de roadele lucrărilor plăcute lui Dumnezeu. Avem nevoie de virtuțile care se cultivă prin anihilarea mândriei, a poftelor, a dorinței neînfrânate și a nesăbuintei – iată ce ne face în stare să ieșim din Egipt.⁶

Fiecare virtute se obține prin exersare și prin muncă asiduă.⁷ Iar virtuțile ne conduc în cele din urmă la Elim, unde 12 izvoare și 70 de finici ne asigură o împrăștiere (Numeri 33:9–11). Ideea subliniată de Origen este că dacă răbdăm ispitele și cultivăm virtuți vom pași în locuri plăcute. Însă sfârșitul călătoriei și desăvârșirea tuturor lucrurilor nu stau în aceste desfătări. Sosirea sufletului la Elim indică un nivel de maturitate spirituală care poate să pătrundă semnificația diferitelor duhuri.⁸ În acest punct el a învins avariția, mândria, mânia, lăudăroșenia, teama, nestatornicia și timiditatea și a admis că viața zilnică este doar o etapă pentru exprimarea diferitelor sale stări spirituale.⁹

Când ajungem în sfârșit la țintă, putem să ne întoarcem și să-i încurajăm pe cei care vin după noi, așa cum susține Platon în alegoria peșterii.¹⁰ Atunci când am sfârșit călătoria și am trecut cu succes de toate ispitele ei, suntem gata

pentru trecerea finală de la pământ la cer. În acest punct ne apropiem de râul lui Dumnezeu și pășim în torentul înțelepciunii Sale.

În fine, cele 42 de etape stabilesc cum să începem, cum să propășim și cum să încheiem viața noastră cu Dumnezeu. Acestea ne învață cum să ne modelăm viața spirituală.

Trei niveluri

Deși niciun rezumat nu poate să ne furnizeze o dare se seamă completă a felului în care gândește un individ, se disting câteva tipare generale care contribuie la înțelegerea noastră. În completare la viziunea sa despre Dumnezeu, Origen folosește structura neoplatonică a celor trei niveluri pentru a demonstra că fiecare aspect al trăirii noastre cu Dumnezeu este în legătură unul cu celălalt.¹¹ Ca urmare, el prezintă una dintre primele forme ale ordonării corecte a iubirilor noastre cu scopul de a-L cunoaște pe Dumnezeu.

Figura 1.1. Ordinea propusă de Origen

Nivel	Ordine	Carte a Bibliei	Principiu al judecății	Scop	Tip de viață
III	duh	Cântarea-cânt.	<i>apatheia</i>	unire	contemplativă
II	suflet	Eclesiastul	fizica	iluminare	activ-contemplativă
I	trup	Proverbele	etica	purificare	activă

La nivelul cel mai de jos, Îl descoperim pe Dumnezeu prin cele cinci simțuri. Centrul preocupărilor noastre este trupul, iar cartea din Scriptură care ne călăuzește aici este cartea Proverbelor. La acest nivel, citim Scriptura din punct de vedere literal și istoric și dobândim o cunoaștere morală care produce o înțelegere etică, cu condiția să fim dedicați unei vieți mai profunde cu Dumnezeu.¹²

La cel de-al doilea nivel, Îl descoperim pe Dumnezeu cu ajutorul Scripturilor. Tipul de cunoaștere pe care îl dobândim este o cunoaștere iluminată, iar facultatea umană care interceptează această cunoaștere este sufletul care înglobează capacitățile aflate în memoria, în inteligența și în voința fiecăruia. Cartea cea mai importantă din Scriptură la acest nivel este Eclesiastul. Lectura noastră este ghidată de interpretarea gramaticală, iar înțelegerea noastră se bazează pe științele naturale. Pe măsură ce studiem procesele fizice, pătrundem esența căilor Domnului. Viața care rezultă este